

Інноваційні аспекти в педагогічній системі

В.В.СМИРНОВ, канд. іст. наук

Харківський державний університет харчування та торгівлі

Головне завдання сучасної освіти в Україні полягає в інтенсивному впровадженні інноваційних технологій навчання, як найважливішого інструмента, за допомогою якого нова освітня парадигма може бути впроваджена до життя.

Якщо наприкінці ХХ ст. була характерна форма освіти «Знати все про деяке і небагато про все», та на початку ХХІ століття все більше затверджується нова формула – «Знати сутність всього, щоб пізнати нову сутність». Пізнання сутності, самої суті з безлічі дисциплін і великої кількості інформації в кожній дисципліні через інноваційний підхід – головна мета сучасної системи освіти. Інновації – (від англ. «innovation» – нововведення, новація) – це зміни в середині системи. В науково-навчальній літературі існує і таке визначення інновації як «комплексний процес створення, поширення і використання нового практичного засобу (нововведення) в галузі техніки, технології, педагогіки, наукових досліджень». Але інновації це не тільки засіб, це також ідеї, і процеси, і досягнуті результати, узяті в єдності якісного вдосконалювання педагогічної системи.

В інноваційній системі головним і очевидним критерієм може бути результативність, що поки дуже важко звести до «загального знаменника» у багатопланових рейтингово-балових показниках «результатів» навчання.

Педагогічною наукою встановлено, що загальна максимальна ефективність будь-якої педагогічної системи – 100%. Але повне досягнення поставленої мети посилено при збігу інтересів викладачів і студентів у якісному одержанні освіти. У педагогічній системі цей результат на 50% залежить від студента й 50% від викладача (індивідуальні випадкові відхилення не враховуються). Отже ефективність «найгіршої» педагогічної системи, коли, наприклад, викладач повністю не діє, буде функціонувати і не може бути нижче 50%. За відсотки, що залишилися, ідуть справжні «бої», що почалися в найдавніші часи.

Вважається, що коефіцієнт корисної дії традиційної педагогічної системи не перевищує 60%. Це означає, що лише ледве більше половини студентів виходить на більш-менш повне оволодіння програмою.

Протягом багатьох десятиліть педагогічна наука проводить дослідження з підвищення ефективності системи, що опирається на інтенсифікацію окремих інноваційних факторів з метою підвищення цього 60% бар'єра. Але всі спроби вдосконалювати систему освіти, якщо во-

на проводиться відразу в усіх напрямках, приречені на невдачу. Правильний шлях – вводити нове поступово.

Головних шляхів удосконалювання педагогічної системи два: інтенсивний і екстенсивний. Інтенсивний шлях передбачає розвиток педагогічної системи за рахунок внутрішніх резервів, а екстенсивний ґрунтується на залученні додаткових потужностей (фінансових інвестицій) – нових засобів, устаткування, технологій, капіталовкладень, тощо.

Можливості педагогічної системи розвитку по інтенсивному шляху вважаються вичерпаними: за минулі століття існування вищої школи вже все випробувано, усе було; доля теперішніх викладачів – повторюватися (опускаючись через забуття глибинної логіки, змісту і призначення навчання і виховання все нижче). Якщо вища школа не загинула, якщо ще здатна жити, розвиватися і готувити, взагалі досить кваліфікованих фахівців, то тільки в силу консервативної своєї природи. Цілком можливо, що дуже скоро інновації в освіті будуть означати тільки одне – назад до минулого, розумного і зваженого навчання і виховання, до облагороджування духовності, спокійній системі без новацій і конвульсій.